

KANT, I. *Resposta a la pregunta: ¿Què és l'il·lustració?*

Text 1

l'il·lustració és la sortida de l'home de la minoria d'edat en què, autculpablement, es trobava. Minoria d'edat és la incapacitat de disposar del propi enteniment sense la direcció d'un altre. Autculpable, ho és aquesta minoria d'edat, quan la seva causa no rau en una mancança de l'enteniment, sinó en una mancança de la decisió i del coratge de disposar de si mateix sense la direcció d'un altre. Atreveix-te a saber! Tingues coratge per disposar del teu propi enteniment! Aquest és, doncs, el lema de la l'il·lustració. [...] Per aquesta il·lustració, però, no s'exigeix sinó llibertat, i justament la menys nociva entre totes les coses que es poden anomenar llibertat, a saber, la llibertat de fer, en tots els punts, ús públic de la pròpia raó. Ara, però, sento cridar de totes bandes: No raoneu! L'oficial diu: No raoneu, maniobreu! El conseller d'hisenda diu: no raoneu, pagueu! El clergue diu: No raoneu, creieu! [...] Aquí hi ha, per totes bandes, restricció de la llibertat. ¿Quina restricció, però, és obstaculitzadora de la il·lustració? ¿Quina no ho és, sinó que fins i tot n'és promotora? –Responc: l'ús públic de la pròpia raó ha de ser en tot moment lliure, i només ell pot realitzar il·lustració entre els homes. [...] Si ara, doncs, es pregunta: ¿Vivim ara en una època il·lustrada?, la resposta és: No, però sí en una època d'il·lustració. Tal com estan avui les coses, en conjunt, encara falta moltíssim perquè els homes estiguin ja –o puguin tan sols ser posats– en situació de disposar, en qüestions religioses, del seu propi enteniment amb seguretat i correcció, i sense la direcció d'un altre. Només d'una cosa tenim, certament, indicis clars: que ara, tanmateix, se'ls obre el terreny per anar-se cultivant en aquest punt amb llibertat, i que els obstacles de la il·lustració general –o de la sortida de la minoria d'edat en què, autculpablement, es trobaven– van disminuint progressivament.

KANT, I. *Fonamentació de la metafísica dels costums*

Text 2

No és possible de pensar res enlloc en el món, ni tampoc en general fora del món, que pugui ser tingut sense restricció per bo, llevat únicament d'una *bona voluntat*. [...] La bona voluntat no és bona per allò que ella fa o aconsegueix, no és bona per la seva capacitat d'obtenir qualsevol fi proposat, sinó únicament pel voler, és a dir, és bona en si i, considerada en si mateixa, ha de ser apreciada sense comparació molt més que tot allò que pugui ser acomplert per ella simplement en benefici d'alguna inclinació i fins i tot, si es vol, de la suma de totes les inclinacions. També en el cas que, per un desfavor particular del destí o per la dotació escassa d'una naturalesa negligent, a aquesta voluntat li manqués completament la facultat de dur a terme el seu propòsit, fins i tot en el cas que amb el seu esforç més gran no aconsegueixi res i restés només la bona voluntat (entesa, certament, no pas com un simple desig, sinó com la convocatòria de tots els mitjans que es trobin a la nostra disposició), fins i tot aleshores seria com una joia que resplendeix en si mateixa, com alguna cosa que té en si mateix tot el seu valor. La utilitat o la inutilitat no pot fer créixer ni minvar gens aquest valor.

Text 3

Tanmateix, per tal de desenvolupar el concepte d'una bona voluntat summament apreciada en ella mateixa i sense cap propòsit ulterior, [...] anem a prendre com a objecte del nostre estudi el concepte de *deure*, concepte que implica el de bona voluntat. [...]

Ser benefactor quan hom pot és un deure i, a més a més, hi ha algunes ànimes tan compassivament disposades que, fins i tot sense un altre mòbil de vanitat o de propi interès, troben un gaudi interior a escampar la joia a llur voltant i poden fruir de l'aconteïment dels altres en la mesura que constitueix llur obra. Jo sostinc, tanmateix, que en aquest cas una acció d'aquesta mena, encara que sigui conforme al deure, encara que sigui estimable, no té un autèntic valor moral, sinó que fa parella amb d'altres inclinacions com, per exemple, amb la inclinació envers l'honor, la qual, si sortosament encerta allò que de fet és comunament útil i adequat al deure, allò que consegüentment és digne d'honor, mereix lloança i estímul, però no pas una gran estima, car a la màxima li manca el contingut moral, és a dir, que aquestes accions siguin acomplertes, no pas per inclinació, sinó *per deure*.

Text 4

Com que tota llei pràctica representa una acció possible com a bona i per això la representa com a necessària per a un subjecte pràcticament determinable per la raó, tots els imperatius són fórmules de la determinació de l'acció que és necessària segons el principi d'una voluntat bona d'alguna manera. Ara: si l'acció és bona simplement com a *mitjà per a una altra cosa*, aleshores l'imperatiu és *hipotètic*; si l'acció és representada com a bona *en si*, consegüentment com a necessària en una voluntat conforme en si mateixa a la raó, i l'imperatiu n'és el principi determinant, aleshores aquest imperatiu és *categòric*.

Per tant, l'imperatiu expressa quina acció possible feta per mi seria bona, i representa la regla pràctica en relació amb una voluntat que no fa pas tot seguit una acció perquè és bona, ja sigui perquè el subjecte no sap sempre que aquesta acció sigui bona, ja sigui perquè, encara que ho sàpiga, les seves màximes podrien tanmateix ser contràries als principis objectius d'una raó pràctica.

Text 5

Quan penso en un imperatiu *hipotètic* en general, no sé per endavant allò que contindrà, fins que m'és donada la condició. Però si penso en un imperatiu *categòric*, aleshores sé tot seguit allò que conté. De fet, com que fora de la llei l'imperatiu només conté la necessitat per a la màxima de conformar-se a aquesta llei, mentre que la llei no conté cap condició a la qual estigui limitada, no resta res més que la universalitat d'una llei en general, a la qual ha de conformar-se la màxima de l'acció, i és únicament aquesta conformitat allò que l'imperatiu representa pròpiament com a necessari.

L'imperatiu categòric, per consegüent, és únic i precisament aquest: *actua només segons aquella màxima per la qual puguis al mateix temps voler que ella esdevingui una llei universal*.

Text 6

Un altre individu es veu empès per la necessitat a demanar que li prestin diners. Ell sap molt bé que no podrà tornar-los però també veu que no li prestaran res si no promet fermament de tornar-ho, en un temps determinat. Té ganes de fer aquesta promesa, però encara té prou consciència per preguntar-se: ¿no és prohibit i contrari al deure sortir del pas d'aquesta manera? Suposant, tanmateix, que prenguéssim aquesta determinació, la màxima de la seva acció s'expressaria així: «quan cregui que necessito diners, els demanaré prestats i prometreé tornar-los, encara que sàpiga que no ho faré mai». Malgrat que tal vegada aquest principi de l'amor propi o del propi profit pugui estar d'acord amb tot el meu benestar futur, ara la pregunta és aquesta: ¿és això just? jo transformo, per tant, l'exigència de l'amor propi en una llei universal i plantejo la qüestió d'aquesta manera: ¿què passaria si la meua màxima esdevingués una llei universal? Aquí veig tot seguit que mai no podria valer com una llei universal de la naturalesa ni estar d'acord amb si mateixa, sinó que necessàriament entraria en contradicció. Car la universalitat d'una llei segons la qual tothom que cregui trobar-se en un destret pot prometre allò que se li acudeixi amb la intenció de no complir-ho faria impossible la promesa i el fi que amb ella es pugui obtenir, en la mesura que ningú no creuria allò que se li promet, sinó que tothom es riuria de semblant manifestació com d'un pretext va.

Text 7

Ara bé, jo dic: l'home, i en general tot ésser racional, existeix com a fi en si mateix, *no pas simplement com a mitjà* per a un ús qualsevol de tal o tal voluntat; en totes les seves accions, tant en aquelles que estan dirigides a si mateix com en aquelles que estan dirigides a d'altres éssers racionals, sempre ha de ser considerat *al mateix temps com a fi*. Tots els objectes de les inclinacions tenen només un valor condicionat; car, si no existissin les inclinacions i les fretures basades en elles, llur objecte no tindria cap valor. Però les inclinacions, com a fonts de les fretures, són tan lluny de tenir un valor absolut per a ser desitjades per elles mateixes, que més aviat ser-ne completament lliure ha de ser el desig universal de tot ésser racional. Per consegüent, el valor de tots els objectes que *es poden adquirir* amb la nostra acció és sempre condicionat. Els éssers l'existència dels quals es basa certament no en la nostra voluntat, sinó en la natura, només tenen, si són éssers irracionals, un valor relatiu, com a mitjans, i d'aquí que s'anomenin *coses*; en canvi, els éssers racionals s'anomenen *persones*, per tal com llur naturalesa els qualifica ja com a fins en si mateixos, és a dir, com a quelcom que no pot ser emprat simplement com a mitjà, que consegüentment limita en la mateixa mesura tot lliure albir (i és un objecte de respecte). Per tant, aquests no són pas fins simplement subjectius l'existència dels quals, com a efecte de la nostra acció, tingui un valor *per a nosaltres*, sinó que són *fins objectius*, és a dir, coses l'existència de les quals és en si mateixa un fi, i concretament un fi tal que no pot ser substituït per cap altre, un fi al servei del qual tots els altres fins haurien d'estar simplement com a mitjans. Sense això no es trobaria res enlloc que tingués un *valor absolut*; i si tot valor fos condicionat, i per tant contingent, no podria trobar-se enlloc per a la raó un principi pràctic suprem.